

เพลงปลุกใจไทย (พ.ศ. 2475-2525) : การวิเคราะห์ทางการเมือง

เรือดรี สิริินชร กิรติบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควชาการบกกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

009058

i17920553

THAI NATIONALISTIC SONGS (1932-1982) : A POLITICAL ANALYSIS

Ens. Sirinthorn Kiratibutr

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements

for the degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เพลงปลุกใจไทย (พ.ศ. 2475-2525) : การวิเคราะห์
ทางการเมือง

โดย

เรือตรีสิรินธร กิริติบุตร

ภาควิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บัญบังการ)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เพลงปลุกใจไทย (พ.ศ. 2475-2525) : การวิเคราะห์
 ทิศทางการเมือง

ชื่อนิสิต เรือตรีสิรินธร กิรติบุตร

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช
 รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์

ภาควิชา การปกครอง

ปีการศึกษา 2527

บทคัดย่อ

เพลงปลุกใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีใช้อยู่ในทุกสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้ตลอดจนลักษณะของเพลงที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศแต่ละสังคม ลักษณะทั่วไปของเพลงปลุกใจในสังคมต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันก็คือ การปลุกใจให้เกิดความรักชาติ รักชาติต่อชาติ และต้องการรักษาชาติไว้ ซึ่งมักจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ในสังคมไทยกลับมีเพลงปลุกใจอยู่เป็นจำนวนมากและมีเนื้อหาที่หลากหลาย เนื้อหาเหล่านี้ของเพลงปลุกใจมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของไทยทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในแต่ละยุคแต่ละสมัย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา จนถึงปี 2525 โดยได้ชี้ให้เห็นถึงการชักชวนให้ประชาชนเกิดความรู้สึกนึกคิด มีทัศนคติ หรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นการสนับสนุนระบบการเมืองที่เป็นอยู่ การชักชวนโดยใช้เพลงปลุกใจนี้เป็นการรวมเอาลักษณะทางดนตรีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ด้วย คือ ทำนองเพลง จังหวะ การใช้เครื่องดนตรี ฯลฯ นอกเหนือไปจากเนื้อหาของเพลงซึ่งสื่อความหมายได้ชัดเจนที่สุด การวิจัยถึงเนื้อหาของเพลงปลุกใจในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงเน้นที่การวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในเพลงปลุกใจไทยและการสื่อความหมายของภาษาที่ใช้เหล่านี้ตลอดจนลักษณะทางดนตรีของเพลง เช่น ทำนอง จังหวะ การใช้เครื่องดนตรี ฯลฯ โดยพิจารณาควบคู่ไปกับสภาพการณ์ทางการเมืองของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2525

๑

การวิจัยเริ่มขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูล คือเพลงปลุกใจไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-2525 โดยรวบรวมไว้ในภาคผนวก ของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ รวมทั้งรวบรวมปีที่แต่งของเพลงปลุกใจทุก ๆ เพลงแล้วนำมาวิเคราะห์ตามวิธีวิเคราะห์เนื้อหาในแต่ละเพลงจนครบ เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในเพลงเปรียบเทียบกับสภาพการณ์ทางการเมืองไทยในแต่ละสมัย

ผลของการวิจัยพบว่า จำนวนเพลงปลุกใจไทยที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-2525 มีอยู่ถึง 448 เพลง นอกจากนี้ยังมีเพลงปลุกใจที่สูญหายไปเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้มีการใช้เพลงปลุกใจเป็นจำนวนมาก โดยเพลงปลุกใจต่าง ๆ เหล่านี้ได้ออกมาเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป คือแต่ละเพลงมีวัตถุประสงค์ในการชักชวนให้ประชาชนเกิดความรู้สึกนึกคิดและให้มีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละสถานการณ์ และพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2481-2487 และ พ.ศ. 2490-2500 ซึ่งมี จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มีการใช้เพลงปลุกใจเป็นจำนวนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาของรัฐบาลอื่น ๆ สำหรับแนวทางของเนื้อหาเพลงปลุกใจนั้นส่วนใหญ่คงมีความคล้ายคลึงกัน คือ ชักชวนให้รักชาติ รักชาติต่อชาติและกระทำทุกวิถีทางเพื่อรักษาชาติให้อยู่รอดและเจริญก้าวหน้าต่อไป โดยเน้นถึงสิ่งต่าง ๆ หรือคุณค่าต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปตามสถานการณ์ แต่ในเรื่องของลักษณะของเพลง เช่น ทำนอง จังหวะ การใช้เครื่องดนตรี ฯลฯ นั้น มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงไปในทางที่ดีขึ้นตลอดมา และจากการแบ่งระดับของเพลงปลุกใจออกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ เป็นเพลงปลุกใจระดับชาติ ระดับกองทัพ และระดับกองกำลัง ก็พบว่า เนื้อหาของเพลงปลุกใจในระดับชาตินั้นผูกพันอยู่กับความเป็นชาติ ประวัติศาสตร์ และวีรชนต่าง ๆ ในขณะที่เพลงระดับกองทัพผูกพันอยู่กับสถานการณ์รบของแต่ละเหล่าทัพ และเพลงในระดับกองกำลังผูกพันอยู่กับการชักชวนให้เกิดความสามัคคีต่อกัน ในแง่ของผู้แต่งเพลงนั้น พบว่า เพลงปลุกใจส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากผู้แต่งตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งเพลงกับเนื้อหาของเพลง แต่เนื้อหาของเพลงมีความสัมพันธ์กับแกนสารของเพลงนั้น ๆ อย่างใกล้ชิด นอกจากนี้การพิจารณาถึงภาษา ส่วนนวลและการใช้คำในเพลงปลุกใจ แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาของเพลงปลุกใจไทยนั้นมีส่วนส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย และส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเมืองไทยและการพัฒนาทางการเมืองของไทย

โดยเพลงปลุกใจได้มีการพัฒนาแนวทาง เนื้อหาและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของเนื้อหา
มานับตั้งแต่ปี 2511 โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังปี 2525 ซึ่งเน้นให้มีการเข้ามีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น อันเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทางการเมืองของไทย
ให้ไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงต่อไปในอนาคต

Thesis Title Thai Nationalistic Songs (1932-1982) :
 A Political Analysis.

Name Ens. Sirinthorn Kiratibutr

Advisor Professor Chai-anan Samudavanich, Ph.D
 Associate Professor Sombat Chantornvong, Ph.D
 Government

Department Government

Academic Year 1984

ABSTRACT

Patriotic songs are found and used extensively in every society. However, the purposes and the characteristics of them vary in each group or country. But they still have one thing in common, that is, to encourage patriotism, loyalty and the need to protect the nation. Normally, each community has only a few of them. But Thailand is an exception, for we have quite a large number of patriotic songs with different themes. Not surprisingly, themes relate closely to the changing situations in Thailand, concerning politics, economics and the society as a whole. Anyway, they still serve the same objective, that is, to arouse and encourage the Thai people to think and perform in accordance with the policy of the government at the moment. These ideas are presented on the form of songs which have their own attributes. In addition to the words clearly expressing the concepts, they also use the melody, the rhythm and the instrumentation to appeal the emotions of the listeners.

The research thus made is to analyze not only the themes and the language used - whilst including the definition and the musical quality of the melody, the rhythm and the instrumentation, etc. in Thai patriotic songs but also their relationship to the political situations of the country during the period from 1932-1982.

The analysis begins with data collection, namely, Thai patriotic songs during this period and the specific year in which each one was composed which are included in Appendix of this thesis. Then we analyze theoretically the theme in each song, looking for any clue or variation with relation to the political conditions of the period.

Finally came the results. The record of Thai patriotic songs composed during the years 1932-1982 that can be traced is 448. This indicates that we have had such a remarkable record of patriotic songs to serve various objectives. Each song aimed at persuading Thai people to think and act in a particular way which differed according to several circumstances. For example, during the period from 1938-1944 and 1947-1957 when Premier General P. Piboonsongkram was the Prime Minister, most patriotic songs were composed when compared with other periods. Nonetheless, the themes of these songs are quite one way or another to those of other regimes. They encouraged the people to love, be loyal and willing to do whatever possible for the protection and development of the country with the emphasis on certain values to suit a particular circumstance. As for the musical nature, such as the melody, the rhythm and the instrumentation used,

there is a clear evidence of regular and gradual improvement.

Considering the purposes, patriotic songs can be classified into 3 categories, namely, at national level, at service level and at group level. Those at national level undoubtedly tell either the history or the heroic deeds bravely performed by our ancestors while those at service level show the strength, the fightings and the efficiency of certain units, usually the armed services. And to even lesser degree, the patriotic songs belonging to group level encourage the unity of any group.

As for the composers of Thai patriotic songs, it is found that most of them are composed by 2 or more composers, but there is no clear evidence that any relationship exists between the composers and the themes of the songs. Still, the words of the songs tend to be closely related to the themes. Moreover, considering the language, the expressions and the choices of words used in the songs, we discover that most of them support democracy and democratic political climate. This is unquestionably to our political advantage and really helps with the development of the country.

Since 1973, Thai patriotic songs have gradually improved their their trends and themes as well as the correction of any ineffective elements, especially after 1982 when the people have been highly encouraged to participate in more and more political activities which is the very first stepping stone to a better democratic system in the future.

กิติกรรมประกาศ

การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช และรองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ จันทรวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และตรวจแก้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้โดยตลอด และด้วยความกรุณาอย่างสูงของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต บุญบงการ และ รองศาสตราจารย์ สมบูรณ์ สุขสำราญ ซึ่งได้สละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของ อาจารย์ ทั้งสี่ท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ คุณไพศาล และ คุณจิตเกษม อิศวโสมณ ผู้เป็นทั้งพี่และผู้ปกครองของผู้เขียน เป็นผู้ให้การอุปการะทางด้านการศึกษาแก่ผู้เขียน ทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท มาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณ น.อ.บำเหน็จ ติปยานนท์ น.อ.จำลอง กิตติกัมรา น.อ.วิสมันต์ จันทรางศุ และทุก ๆ คนในกองกิจการพลเรือน กรมยุทธการ กองทัพเรือ ที่ได้ให้ความกรุณาและให้การสนับสนุนการเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้เป็นอย่างดี ท้ายสุด ขอกราบขอบพระคุณ คุณอาทิตย์มา นิตสิริ และ พ.ญ.นงลักษณ์ กิริติบุตร ที่ได้ให้ความกรุณาอุปการะทุนในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ขอขอบพระคุณ ศิลปินและผู้แต่งเพลงทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลแก่ผู้เขียน ตลอดจนการให้สัมภาษณ์ในเรื่องต่าง ๆ และขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่านในกรมประชาสัมพันธ์ กองดุริยางค์ทหารเรือ ทหารอากาศ และทหารบก ที่ได้ให้การสนับสนุนทางด้านข้อมูลและเนื้อเพลงแก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณ คุณเกษสุภา กิริติบุตร ภรรยาของผู้เขียนที่ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้านตลอดจนเป็นกำลังใจสำคัญที่ทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขออ้อมคารวะ คุณบิดามารดา และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่เปี่ยมล้นไปด้วยความเมตตากรุณาต่อผู้เขียนอีกครั้งหนึ่ง

สิรินธร กิริติบุตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิติกรรมประกาศ	ญ
สารบัญตาราง	๑
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	11
วิธีดำเนินการวิจัย	22
สมมุติฐานในการวิจัย	25
ขอบเขตของการศึกษา	25
ข้อจำกัดของการวิจัย	26
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	27
2 ความสำคัญของเพลงในทางการเมือง	28
เพลงปลุกใจกับการเมืองไทย	31
3 เพลงปลุกใจกับรัฐบาลแต่ละสมัย	41
เพลงชาติ	41
ช่วงปี พ.ศ. 2475-2480	51
ช่วงปี พ.ศ. 2481-2500	53
ช่วงปี พ.ศ. 2500-2506	74
ช่วงปี พ.ศ. 2506-2516	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ช่วงปี พ.ศ.2516-2519	80
ช่วงปี พ.ศ.2520-2525	85
จังหวัด ทานอง และการใช้เครื่องดนตรี	91
การสื่อเพลงปลุกใจถึงประชาชน.	95
การเลือกเพลงปลุกใจมาเปิดกระจายเสียง	97
ยกตัวอย่างเพลงเปรียบเทียบกันในแต่ละสมัย	99
4 การใช้คำในเพลงปลุกใจไทย	122
ความสัมพันธ์ระหว่างบทเพลงกับผู้แต่ง	123
ลักษณะทั่วไปของเพลงปลุกใจไทย	127
การใช้คำที่สื่อความหมายถึงสิ่งต่าง ๆ ในเพลงปลุกใจไทย	128
5 คุณค่าที่ต้องการ เสนอหรือตอกย้ำในเพลงปลุกใจไทย	148
การอ้างถึงสิ่งต่าง ๆ ในเพลงปลุกใจไทย	149
สถาบันชาติ	157
สถาบันศาสนา	159
สถาบันพระมหากษัตริย์	162
เพลงปลุกใจกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในไทย	167
การใช้สำนวนเปรียบเปรย อุปมา อุปมัยในเพลงปลุกใจไทย	182
6 สรุปลักษณะทดสอบสมมุติฐาน.	185
บรรณานุกรม	194
ภาคผนวก	198
ประวัติการศึกษา	373

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนเพลงปลุกใจแต่ละระดับที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงปี	148
2	จำนวนเพลงปลุกใจในระดับชาติที่กล่าวถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ และศาสนา	155